

Utdrag fra Høyres stortingsvalgprogram 2013-2017

11 UTENRIKS OG FORSVAR

11.1 Norge i verden

Norge er et åpent samfunn med en åpen økonomi. Vår utvikling, vår sikkerhet og vår velferd blir i sterk grad påvirket og bestemt av prosesser og aktører utenfor Norges grenser. Vi er gjensidig avhengige av våre naboland, allierte og handelspartnere. Høyre vil føre en realistisk utenrikspolitikk tuftet på tydelige prioriteringer. Utenrikspolitikken skal oppnå faktiske resultater for det norske folk.

Høyre mener at Norge skal bidra til å bevare og styrke en internasjonal rettsorden gjennom et forpliktende internasjonalt samarbeid i FN, NATO, EØS, WTO og andre internasjonale organisasjoner. Vi skal våge å ta side sammen med likesinnede land når den internasjonale rettsorden blir utfordret. Samtidig skal vi anstrenge oss for å bevare en åpen og fri handel mellom land, spesielt tilstrebe økt handel mellom utviklingsland og industriland, og støtte norsk næringslivs rolle i dette.

Norge er en energistormakt som produsent, eksportør og investor. Norske aktører har betydelige interesser og store muligheter på energiområdet verden rundt. Energi må få en viktigere plass i norsk utenrikspolitikk og utenrikstjeneste.

Norges innsats som en aktiv, engasjert og forutsigbar samarbeidspartner og alliert skal ikke kunne trekkes i tvil. Menneskerettigheter, demokrati, rettsstat og ytringsfrihet er en del av grunnmuren i vårt samfunn, og skal også prege norsk utenrikspolitikk. Norge skal stille opp når vår innsats behøves og vi har forutsetninger for å bidra, enten det er gjennom bidrag til internasjonale operasjoner, utviklingshjelp eller i miljø- og klimaarbeidet.

Tilgang til EUs indre marked gjennom EØS-avtalen er en viktig forutsetning for å sikre velferden i det norske samfunnet. Det norske samfunnet formes av beslutninger tatt i et politisk system der norske

velgere ikke er representert. Dette er et demokratisk problem. Høyre ønsker derfor i lengden å erstatte EØS-avtalen med full deltakelse i EU. Norges sikkerhetspolitiske behov ivaretas i stor grad gjennom NATO, men et norsk medlemskap i EU vil ytterligere kunne styrke Norges sikkerhet på sikt.

Høyres løsninger:

- fremme demokrati, menneskerettigheter, rettsstat og ytringsfrihet gjennom norsk utenrikspolitikk
- støtte reformer, effektivisering og strengere prioriteringer i FN for å øke organisasjonens effektivitet og legitimitet
- styrke norsk representasjon og påvirkning i multilaterale organisasjoner og institusjoner av avgjørende betydning for Norge
- arbeide for fri handel, også mellom utviklingsland og industriland
- arbeide for styrket integrasjon i Europa og norsk medlemskap i EU. Spørsmålet om medlemskap i EU skal avgjøres ved folkeavstemning. Så lenge Norge ikke er medlem, vil Høyre prioritere en mer aktiv europapolitikk
- prioritere tilstedeværelse i EU-sammenhenger og styrke koordineringen av regjeringens arbeid med EU- og EØS-saker. Stortinget må involveres mer aktivt i arbeidet med EU- og EØS-saker, og mulighetene for å være representert i komiteer og arbeidsgrupper må utnyttes så godt som mulig
- styrke det nordiske samarbeidet i praktisk diplomati, gjennom tettere koordinering, samlokaliserte utenriksstasjoner og større grad av ansvarsdeling der det er mulig
- styrke utenriktjenestens kompetanse og engasjement på energiområdet
- anstrenge oss for at NATO fortsetter som en slagkraftig og operativ allianse av demokratier gjennom aktive og lojale norske bidrag
- bidra i internasjonale militære operasjoner gjennom NATO, FN eller EU, avhengig av våre spesifikke fortrinn og behov, samt det som tjener oppdraget best. Norsk deltakelse skal bidra til norsk og internasjonal fred og sikkerhet
- arbeide for sterkere internasjonalt samarbeid mot spredning av atomvåpen og andre masseødeleggelsesvåpen, og støtte utviklingen av nye humanitærrettslige instrumenter for å styrke eksisterende nedrustningsavtaler. Bruk av atomvåpen har uakseptable humanitære konsekvenser. Målet må derfor være en verden fri for atomvåpen

11.2 Utvikling

Høyre vil at Norge skal fortsette å støtte fattige lands demokratiske, økonomiske og sosiale utvikling. Vår støtte skal gå til prosesser som er mest mulig effektive, som skaper varig endring, og som styrker enkeltmenneskers evne til å ta vare på seg selv, sin familie og sine samfunn.

Enkeltmenneskers ytringsfrihet og mulighet til politisk og økonomisk deltakelse skal styrkes, ikke svekkes, som følge av norsk engasjement. Nasjonale myndigheters egeninnsats og politiske eierskap til egen utvikling er en forutsetning for norsk støtte. Norsk bistand skal være tidsbegrenset der det er mulig, for å forhindre bistandsavhengighet og svekkelse av nasjonalt ansvar. Norsk utviklingshjelp skal evalueres uavhengig, grundig og kritisk, og konklusjonene skal få betydning for fremtidig innsats.

Samarbeidet mellom norske og nasjonale myndigheter, frivillige organisasjoner, FN og andre aktører skal være konstruktivt, resultatorientert og preget av tydelig ansvarsdeling og samordning.

Utviklingshjelpen skal i størst mulig grad samordnes med andre store givere, som EU og de nordiske landene.

Bistand fra rike land kan aldri erstatte kostnaden ved en proteksjonisme som nekter fattige land muligheten til å utvikle sine egne økonomier. Høyre vil bygge ned handelshindringer og øke fattige lands markedsadgang til Norge.

Høyres løsninger:

- videreføre et høyt norsk bistandsnivå, men konsentrere bistanden både tematisk og geografisk, slik at vi har evne til å forvalte den godt, vurdere effekten grundig og innføre endringer ved behov. All bistand skal i størst mulig grad være tidsbegrenset
- vri utviklingspolitikken bort fra tradisjonell bistand, i retning av større grad av samstemthet, gjennom å benytte handelspolitikk, landbrukspolitikk, kompetanseoverføring, hjelp til å forvalte naturressurser og direkte investeringer som utviklingspolitiske virkemidler
- stille krav om god økonomisk politikk og politisk åpenhet i forbindelse med bistand, gjeldslette og andre finansielle utviklingstiltak
- arbeide for multilaterale handelsavtaler gjennom WTO for stabile rammevilkår og like konkurransevilkår globalt, og samtidig inngå mer begrensede avtaler der det er nødvendig. Norge skal inngå bilaterale handelsavtaler frem til et multilateralt rammeverk foreligger
- skjerpe kravene til demokratiutvikling og korrupsjonsbekjempelse i mottakerlandene, særlig der stat-tilstat- støtte er aktuelt
- prioritere utdanning, særlig for jenter, i utviklingsarbeidet
- støtte finansieringsordninger som kan bidra til å gi enkeltmennesker muligheter til å utvikle sin egen bedrift og arbeidsplass, og prioritere støtte til utdanning, helse og kvinners og barns rettigheter
- styrke arbeidet mot bruk av seksualisert vold i krig og konflikter, samt følge opp arbeidet med sikkerhetsrådsresolusjon 1325
- evaluere og reformere dagens finansieringsordninger for informasjonsstøtte til organisasjoner i Norge, og utrede gjeninnføring av et egenfinansieringskrav til norske bistands- og utviklingsorganisasjoner som mottar offentlig støtte
- sikre åpenhet i bistanden og mulighet for offentligheten til å følge bistandsmidlene. Det må være full åpenhet om effektiviteten og måloppnåelsen hos internasjonale samarbeidspartnere og i multilaterale organisasjoner der Norge bidrar, og norsk støtte må rettes inn mot organisasjoner som leverer gode resultater
- styrke Norfund og annen utvikling basert på private løsninger

11.3 Frihet, menneskerettigheter og demokrati

I dag er over halvparten av verdens land demokratier, og historien viser at menneskers søken etter økt frihet og medbestemmelse er universell. Høyre mener at et av de viktigste hindrene for langsiktig økonomisk vekst, fred og stabilitet i mange land er undertrykkelsen av personlig frihet.

Enkelte land insisterer på at menneskerettighetene ikke er universelle, og ønsker å promotere særskilte nasjonale standarder for demokrati og menneskerettigheter. Høyre mener dette er en klar misoppfatning, og at de sentrale menneskerettighetsverdiene er nedfelt i et stort multilateralt

avtaleverk der FNs menneskerettighetserklæring og det europeiske charter for menneskerettigheter er særlig sentrale.

Høyre anser ytringsfrihet, trosfrihet og rettsstatsprinsipper som helt grunnleggende menneskerettigheter for hvert enkelt menneske, uavhengig av geografi og religion. Høyre vil støtte frihetssøkende individer og organisasjoner i deres arbeid for ytringsfrihet, trosfrihet og demokrati.

Høyres løsninger:

- sørge for at menneskerettigheter, demokrati, rettsstat og ytringsfrihet får prege norsk utviklingspolitikk, og at mottakerlandets vilje til å styre med grunnlag i disse prinsippene vil veie tungt ved vurderinger av innsats og økonomisk støtte fra Norge
- stille krav om fremgang i arbeidet for åpenhet, presse-, ytrings- og organisasjonsfrihet i alle land som mottar økonomisk støtte fra Norge
- bidra til å trappe opp kampen mot overgrep mot sivile, også når de begås av eget lands myndigheter, blant annet gjennom å gjøre den internasjonale straffedomstolen så effektiv som mulig
- øke investeringer i utviklingsland hvor det foregår en positiv utvikling i demokratiseringsprosessen
- støtte EU som den viktigste pådriveren for styrking av demokrati og menneskerettigheter i Europa og globalt, samt videreføre støtten til Europarådet og OSSE. Disse arenaene skal brukes til diskusjon om rettslige og politiske løsninger på utfordringer som følge av innvandring og migrasjon i Europa
- øke norsk innsats for å styrke menneskerettighetene og motvirke tendenser til mer autoritært styre i Europa
- bidra til å beskytte og styrke den enkeltes rett til selv å velge tro eller ikke å ha en tro. Norge skal, i samarbeid med likesinnede land, ta opp brudd på trosfriheten i direkte kommunikasjon med land der slike menneskerettighetsbrudd forekommer

11.4 Nordområdene

Nordområdene er i rask utvikling. I løpet av et par tiår har Arktis, Polhavet og tilstøtende kystområder gått fra å være et sikkerhetspolitisk spenningsområde til å bli et energi- og næringspolitisk kraftsentrum. Nordområdene og Arktis er av svært stor betydning for Norge, både sikkerhetspolitisk og økonomisk. Miljø- og klimautfordringene er spesielt synlige i nord.

Høyre vil føre en politikk som sikrer en stabil og positiv utvikling i nordområdene, inkludert Svalbard. Norge skal bidra til en helhetlig, langsiktig og forsvarlig forvaltning av ressursene i området.

Høyres løsninger:

- sikre en sterk norsk tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nordområdene og på Svalbard
- legge til rette for at Nord-Norges innbyggere og lokale myndigheter kan ta ledelsen i utformingen av egen fremtid
- sikre gode rammevilkår for å utvikle næringsklynger på fastlandet i nord i forbindelse med utvinning av olje og gass i nye områder nord i Norskehavet og i Barentshavet. Dette må gjøres i samarbeid med de eksisterende forskningsmiljøene i landsdelen

- lage en helhetlig forvaltnings- og utviklingsplan for en bærekraftig utnyttelse av naturressurser i nordområdene. Miljøberedskapen i nordområdene skal kontinuerlig vurderes, og om nødvendig styrkes
- bidra til økt nasjonal og internasjonal forskningskompetanse på klima og miljø i nordområdene
- videreføre et konstruktivt forhold til polarnasjonene, spesielt Russland, i saker av gjensidig interesse
- videreføre samarbeidet mellom norske og russiske organisasjoner, institusjoner og folk-til-folk-samarbeid
- sette Forsvaret i stand til å være til stede med økt operativ evne i nordområdene. Forsvaret må innenfor vårt sikkerhetspolitiske samarbeid kunne sørge for kontroll i vår del av Polhavet og Nord-Atlanteren
- sørge for norsk medvirkning til en internasjonal løsning for å ivareta miljø og sikkerhet ved økende skipsfart over Polhavet
- opprettholde et bredt norsk nærvær på Svalbard, inkludert kullutvinning inntil den kan erstattes av annen næringsvirksomhet

11.5 Forsvar

Høyre ønsker et forsvar som sikrer norske interesser, suverenitet og handlefrihet, og som gjør oss i stand til å bevare og styrke NATO og andre sikkerhetspolitiske samarbeidsfora av betydning for Norge. Det er et grunnleggende og tidløst ansvar å sørge for sikkerheten til borgerne, samfunnet og staten. Norges sikkerhetspolitiske interesser ivaretas best ved å bidra til avspenning, sikkerhet og stabilitet, både i norske nærområder og globalt.

Forsvaret må dimensjoneres for å kunne håndtere alle typer militære trusler i alle deler av Norge, men med spesiell vekt på nordområdene. De fleste trusler vil håndteres innenfor en allianseramme, men likevel må sentrale oppgaver løses av norske styrker. Høyre mener at dette krever en styrking av Forsvaret utover dagens nivå. Norsk sikkerhet er kritisk avhengig av bidrag fra våre allierte. For at alliansen skal være bærekraftig over tid, må det være balanse mellom det vi forventer av våre alliansepartnere, og det vi selv bidrar med til alliansen.

Høyre vil sikre at vi har et reelt terskelforsvar med robuste og fleksible operative avdelinger som kan håndtere skiftende utfordringer i lys av det til enhver tid gjeldende trusselbildet, i tillegg til uforutsette hendelser både hjemme og ute. For at avdelinger skal ha reell operativ evne og kunne håndtere hele bredden av Forsvarets oppdrag, må personellrammene tilpasses operative behov med rett kompetanse, høyt treningsnivå og tilstrekkelig og tidsriktig materiell.

Forsvaret spiller en avgjørende rolle for samfunnets samlede beredskap. Dette gjelder både for skarpe situasjoner som terroranslag og i forbindelse med ulykker og naturkatastrofer. Forsvarets kapasiteter må være tilgjengelige for nasjonal krisehåndtering, og det må sikres et best mulig samarbeid mellom Forsvaret, politiet og sivile beredskapsmyndigheter.

Høyres løsninger:

- øke bevilgningene for å gjøre Forsvaret i stand til å løse pålagte oppdrag, og skape reell balanse mellom bevilgninger, struktur og oppgaver. Det må være en bærekraftig balanse mellom drift og investeringer

- sørge for at alle operative avdelinger holder et nødvendig treningsnivå
- sikre gjennomføring av Stortingets beslutninger knyttet til anskaffelse av nye kampfly
- styrke Heimevernets innsatsstyrker og evne til å håndtere militære trusler, samtidig som lokal rekruttering, tilknytning og beredskap i hele landet opprettholdes
- videreutvikle Forsvarets evne til defensive og offensive cyberoperasjoner som en del av samfunnets helhetlige forsvar mot cybertrusler
- gi Forsvaret tydelige beredskapskrav også nasjonalt. Beredskapskravene skal gjennomgås og følges opp
- gjennomgå bistandsinstruksen med sikte på økt fleksibilitet for nasjonal krisehåndtering, og sikre at Forsvarets ressurser kan stilles til disposisjon for nasjonal krisehåndtering
- utvide den allmenne verneplikten til å gjelde begge kjønn, og modernisere den i tråd med Forsvarets behov
- gjennomføre en omfattende personell- og kompetansereform i sektoren, noe som også innebærer en gjennomgang av befalsordningen, og føre en personellpolitikk som understøtter personellstruktur og oppgaveløsning
- innføre en ordning for spesialistbefal i tråd med NATOs standard
- styrke veteranenes rettigheter, med vekt på helsemessig og sosial oppfølging, økonomisk sikkerhet og støtte til pårørendearbeid, samt utrede en innføring av en tjenestebasert ordning med «krigspensjon»
- gjennomføre en evaluering med sikte på en reform av dagens ordning med integrert strategisk ledelse i Forsvarsdepartementet, og styrke Forsvarssjefens rolle
- foreta en kritisk gjennomgang av forsvarsstrukturens reelle kapasitet og utholdenhet
- støtte opp om NATOs permanente tilstedeværelse i Norge, samt legge til rette for økt alliert øvelsesvirksomhet og aktivitet
- støtte et praktisk nordisk forsvarssamarbeid som et tillegg til samarbeidet med våre allierte i NATO